Lietas Nr. A420146817
Lietas arhīva Nr. A42-01468-17/39

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Liepājā 2017. gada 12. jūnijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Kristīne Brokane,

piedaloties pieteicējai /pers. D/ un zvērinātai advokātei Laurai Vilkai,
atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Datu valsts inspekcijas pārstāvjiem /pers. E/ un /pers. F/,

atklātā tiesas sēdē videokonferences režīmā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. D/ pieteikuma par Datu valsts inspekcijas direktora p.i. 2016. gada 5. decembra lēmuma Nr. N-3-3/2039 „Par atteikumu piešķirt personas datu aizsardzības speciālista kvalifikāciju un izsniegt apliecību" atzīšanu par prettiesisku un pienākuma uzlikšanu iestādei izdot jaunu administratīvo aktu, piešķirot /pers. D/ datu aizsardzības speciālista kvalifikāciju.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Datu valsts inspekcijas (turpmāk – Inspekcija) direktora p.i. 2016. gada 5. decembra lēmumu Nr. N-3-3/2039 „Par atteikumu piešķirt personas datu aizsardzības speciālista kvalifikāciju un izsniegt apliecību" (turpmāk – Lēmums) nolemts atteikt pieteicējai /pers. D/ piešķirt personas datu aizsardzības speciālista (turpmāk – speciālists) kvalifikāciju un izsniegt speciālista apliecību, pamatojoties uz to, ka pieteicēja nav nokārtojusi speciālista kvalifikācijas pārbaudījumu (turpmāk – pārbaudījums), jo pieteicējas atbildes uz pārbaudījuma 8., 33., 36. un 37. jautājumu novērtētas ar vērtējumu, kas ir mazāks par četriem punktiem *(lietas 19. lapa)*.

[2] 2017. gada 12. janvārī Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā saņemts pieteicējas pieteikums, kas, uzskatot, ka Inspekcija ir pārkāpusi materiālās un procesuālās tiesību normas, kā arī ir nepamatoti ierobežojusi pieteicējas iespēju nokārtot pārbaudījumu un nepareizi novērtējusi atsevišķas pārbaudījumā sniegtās atbildes, pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[2.1] Pārbaudījumā, 30 jautājumu vietā iekļaujot 40 jautājumus, pārkāpts vienlīdzības princips, pasliktinot pārbaudījuma dalībnieku situāciju salīdzinājumā ar iepriekšējo pārbaudījumu dalībniekiem. Laiks atbilžu sniegšanai bija aptuveni 70 minūtes tāpat kā iepriekš. Pārbaudījumā piedalījās 43 pretendenti, no kuriem neviens to nenokārtoja, kas liecina par nopietnām pārbaudījuma sagatavošanas, organizēšanas vai vērtēšanas problēmām. Līdz šim pārbaudījumos tāds rezultāts nav bijis.

[2.2] Lēmumā nav ietverti tie pārbaudījuma jautājumi, kuru atbildes ir novērtētas ar vērtējumu, kas mazāks par četriem punktiem, kā arī nav ietverts šāda vērtējuma pamatojums. Līdz ar to Lēmumā nav ietverts faktu konstatējums, tādējādi pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 67. panta otrās daļas 5. punktu un trešo daļu.

[2.3] Pārbaudījumā daudzi jautājumi bija balstīti uz likuma normu gramatisku zināšanu „no galvas". Šādu jautājumu ietveršana pārbaudījumā, kura nokārtošanai nedrīkst būt neviena kļūda, nav samērīga un nav nepieciešama likumīga mērķa sasniegšanai. Normatīvie akti mainās, līdz ar ko ir svarīgi zināt principus. Tāpat daudzi jautājumi bija balstīti uz Inspekcijas tiesību normu subjektīvu interpretāciju un praktisko piemērošanu, neņemot vērā, ka interpretācija var būt atšķirīga, kas ne vienmēr var radīt kaitējumu, turklāt ne vienmēr rezultāts ir atšķirīgs. Atsevišķi jautājumi bija formulēti gramatiski neviennozīmīgi, sarežģītā valodā, garos teikumos, kā rezultātā tie bija pārprotami. Kā arī daudzi jautājumi bija ļoti specifiski, balstīti uz niansēm un ietvēra „āķi". Ir nekorekti pārbaudījumā ietvert jautājumu par direktīvas 95/46/EK *(acīmredzot domāta Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (turpmāk – Direktīva 95/46/EK))* 39. panta darba grupu, ja attiecībā uz datu aizsardzību šāda darba grupa nepastāv, bet pastāv Direktīvas 95/46/EK 29. panta darba grupa. Atsevišķi jautājumi bija arī par Inspekcijas kompetenci, lai gan speciālistam ir jāzina, kāda ir Inspekcijas kompetence, ja tā tieši ir saistīta ar speciālista darbu, speciālistam nav jāzina jebkāds ar Inspekcijas kompetenci saistīts jautājums. Ir jāņem vērā tas, vai datu subjektam, pārzinim vai kādam citam var rasties kaitējums, ka speciālists detalizēti nezina Inspekcijas kompetenci, prezumējot, ka Inspekcija to pārzina un ievēro.

[2.4] Tā kā pārbaudījums ir maksas pakalpojums, no kā ir atkarīgs Inspekcijas budžets, tad rodas šaubas, vai Inspekcija, vērtējot pārbaudījuma rezultātus, ir objektīva. Pirms pārbaudījuma ir obligātas apmācības, kas arī ir maksas pakalpojums. Pārbaudījuma rezultāts liecina, ka Inspekcija, iespējams, ir izsniegusi atļaujas apmācītājiem, kuri neveic savus likumā noteiktos pienākumus, un līdz ar to arī Inspekcijai vajadzētu būt atbildīgai par šādu pārbaudījuma rezultātu.

[2.5] Inspekcija pieteicējas atbildes ir nepamatoti novērtējusi ar vērtējumu, kas ir mazāks par četriem punktiem.

[2.5.1] Atbildot uz jautājums Nr. 8, pieteicēja norādīja, ka pārziņa darbinieks ir personas datu saņēmējs, jo saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma (turpmāk – Likums) 2. panta 7. punktu personas datu saņēmējs ir fiziskā vai juridiskā persona, kurai tiek izpausti personas dati. Likumā iekļautās tiesību normas izriet no Direktīvas 95/46/EK. Gan no Direktīvas 95/46/EK, gan Likuma nepārprotami secināms, ka pārziņa darbinieks ir saņēmējs, bet nav trešā persona. Arī Inspekcijas izveidotā Personas datu apstrādes reģistrācijas iesnieguma parauga 7.6. punktā Inspekcija norāda, ka personas datu saņēmēju kategorijas ir pārzinis un viņa pilnvarotie darbinieki, kā arī operatora pilnvarotie darbinieki. Ja pārziņa darbinieks nav ne trešā persona, ne saņēmējs, tad zūd jēga termina „saņēmējs" definīcijai. Jautājums ir par interpretāciju, nevērtējot, vai, kam un kādas negatīvas sekas rada atšķirīga interpretācija.

[2.5.2] Jautājums Nr. 33 (saskaņā ar Ministru kabineta 2001. gada 30. janvāra noteikumiem Nr. 40 „Personas datu aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības" pārzinis sagatavo: a) riska analīzi; b) datu apstrādē ieviesto tehnisko un organizatorisko prasību novērtējumu; c) personas datu apstrādes atbilstības novērtējumu; d) visi varianti pareizi; e) visi varianti nepareizi) ir nepamatoti balstīts uz likuma zināšanu „no galvas". Ņemot vērā gandrīz 10 gadus ilgu pieredzi personas datu aizsardzības jomā, pieteicēja uzskata, ka „no galvas" nav jāzina, kuros Ministru kabineta noteikumos pienākums ir noteikts, bet ir svarīgi zināt, ka tāds pienākums pastāv, nepieciešamības gadījumā normatīvo regulējumu atrodot. Šis jautājums neliecina par kandidāta zināšanām un izpratni par personas datu aizsardzības regulējumu un principiem. Jautājumu ir noformulēts pārprotami un neskaidri. Pieteicēja pieņem, ka, Inspekcijas ieskatā, pareizā atbilde ir „b", tomēr tādā gadījumā jautājumam būtu jābūt formulētam savādāk. Esošais jautājuma formulējums liecina, ka jautājums ir par konkrētu pienākumu izpildes kārtību, nevis pienākumu izpildes pamatu, kā, iespējams, domā Inspekcija. Tā kā minētie Ministru kabineta noteikumi nenosaka atbilžu variantos minēto pienākumu izpildes kārtību, pieteicējas atbilde „e" ir pareiza.

[2.5.3] Uz jautājums Nr. 36 par to, vai Inspekcija ir tiesīga uzsākt administratīvā pārkāpuma lietvedību par nelikumīgām darbībām ar personas datiem, ja pārkāpumu ir izdarījusi persona, kurai ir 9 gadi, pieteicēja atbildēja, ka nē, jo Administratīvo pārkāpumu kodekss nepieļauj lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā, ja persona administratīvā pārkāpuma izdarīšanas brīdī nav sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu. Iespējams, lietvedību var uzsāk pret vecākiem, bet tas nav Inspekcijas kompetencē. Tāds ir arī Tieslietu ministrijas viedoklis. Ja, Inspekcijas ieskatā, lietvedību var uzsākt, tad jautājumā nav ietverti visi lietas būtiskie apstākļi. Šāda jautājuma ietveršana pārbaudījumā liecina par iespējamu Inspekcijas vēlmi „iegāzt" pārbaudījuma dalībniekus. Turklāt šāds jautājums neattiecas uz speciālista kompetenci, līdz ar ko tas nepamatoti tiek ņemts vērā pārbaudījuma vērtēšanā.

[2.5.4] Jautājums Nr. 37 par Šengenas informācijas sistēmas uzraudzību neattiecas uz speciālista kompetenci, līdz ar ko nav atbilstošs pārbaudījuma programmai, kas neparedz, ka speciālistam „no galvas" ir jāzina visi ar Inspekcijas kompetenci saistīti jautājumi. Turklāt šis jautājums ietver Inspekcijas viedokli par normatīvā regulējuma piemērošanu un ir ar „āķi", jo ne Likums, ne Šengenas informācijas sistēmas darbības likums, ne citi ārējie normatīvie akti nenosaka, kāda ir Inspekcijas kompetence šīs sistēmas uzraudzības jomā. Līdz ar to šis jautājums ir subjektīvs, neviennozīmīgs, neskaidrs un pārprotams, kā rezultātā tas nav ņemams vērā, vērtējot pārbaudījumu. Neskaidri ir arī Inspekcijas sniegtie atbilžu varianti, proti, nevienā atbilžu variantā aprakstītās Inspekcijas tiesības vai pienākums nav tieši noteikti likumā vai Ministru kabineta noteikumos. Tādējādi, formāli vērtējot, var pat secināt, ka neviena atbilde nav pareiza, šis jautājums ir pamatots uz niansēm, kurām nav nozīmes konkrētā situācijā, un „pareizo" atbildi, iespējams, zina tikai šī jautājuma sagatavotājs. Iespējams, jautājums ietverts pārbaudījumā, lai iegāztu tā dalībniekus.

[2.6] Inspekcija Lēmuma pieņemšanā ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 5., 6., 7., 9., 10., 12., 13. un 14.[1] pantu.

[3] Inspekcija tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz Lēmumā, kā arī turpmāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] Periodā no 2008. gada līdz 2011. gadam pārbaudījums sastāvēja no 24 testa jautājumiem un trīs jautājumiem bez atbilžu variantiem (50 minūtes), kā arī no diviem praktiskajiem uzdevumiem (2 stundas). Periodā no 2012. gada līdz 2013. gadam pārbaudījums sastāvēja no 24 testa jautājumiem un trim jautājumiem bez atbilžu variantiem (70 minūtes), kā arī no diviem praktiskajiem uzdevumiem (2 stundas). Periodā no 2014. gada 22. aprīļa līdz 2014. gada 8. septembrim pārbaudījums sastāvēja no 24 testa jautājumiem un trim jautājumiem bez atbilžu variantiem (90 minūtes), kā arī no diviem praktiskajiem uzdevumiem (2 stundas). Periodā no 2014. gada 9. septembra līdz 2015. gadam pārbaudījums sastāvēja no 30 testa jautājumiem (90 minūtes), kā arī diviem praktiskajiem uzdevumiem (2 stundas). 2016. gada 29. novembrī pārbaudījums sastāvēja no 40 testa jautājumiem (90 minūtes) un diviem praktiskajiem uzdevumiem (2 stundas). Līdz ar to pārbaudījumā nav pārkāpts vienlīdzības princips. Tas būtu pārkāpts, ja viena pārbaudījuma ietvaros personām atšķirtos jautājumu skaits vai atbilžu sagatavošanai pieejamais laiks.

[3.2] 30 no 40 jautājumiem no 2014. gada pēc būtības nav mainīti, bet tikai aktualizēti, piemēram, mainīti vietām atbilžu varianti. Šobrīd testā vairs nav jautājumu bez atbilžu variantiem, kas prasa no pretendentiem vairāk laika atbildes sagatavošanai. Nevar izslēgt arī iespēju, ka daļa no jautājumiem varētu būt personu, kuras kārtoja pārbaudījumu, rīcībā, jo pārbaudījuma jautājumi un atbildes tiek izsniegtas pārbaudījumu kārtojošajām personām, ja to pieprasījumi tiek noformēti atbilstoši Informācijas atklātības likuma 11. panta ceturtajai un piektajai daļai. Atbilstoši Ministru kabineta 2008. gada 5. februāra noteikumu Nr. 80 „Personas datu aizsardzības speciālista apmācību kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr. 80) 18. punktam Inspekcijas kompetencē ir sagatavot pārbaudījuma jautājumus un šo procesu attīstīt.

[3.3] 2016. gada 29. novembra pārbaudījuma rezultātu varēja ietekmēt apstāklis, ka Inspekcija ir aktualizējusi pārbaudījuma jautājumus. Tas tika darīts, ņemot vērā to, ka no 2018. gada 25. maija būs jāpiemēro Eiropas Parlamenta un Padomes (ES) 2016. gada 27. aprīļa Regula 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (turpmāk – Regula Nr. 2016/679), kuras 37.-39. pants nosaka konkrētus tiesiskus apstākļus speciālista iecelšanai, statusam un uzdevumiem. Tāpat tiek pieļautas neuzmanības kļūdas, kā arī atšķiras personu sagatavošanas līmenis. Piemēram, 2015. gadā bija četri pārbaudījumi ar identiskiem jautājumiem, bet nenokārtojošo personu statistika bija atšķirīga. Inspekcijas ieskatā, galvenā problēma nav pārbaudījuma organizēšanas kārtībā, bet pretendentu sagatavošanas līmenis, kā arī tas, cik uzmanīgi viņi izlasa jautājumus. Ņemot vērā pēdējā pārbaudījuma rezultātus, Inspekcija tikās ar Latvijas Sertificēto personas datu aizsardzības speciālistu asociāciju, lai pārrunātu pārbaudījuma norises un vērtēšanas efektīvāku organizāciju, kā arī nedēļu pirms pārbaudījuma tiks organizētas konsultācijas, lai pretendenti labāk izprastu jautājumu loku un vērtēšanas kritērijus. Inspekcija darbojas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros un, īstenojot valsts pārvaldes funkcijas, tai nav un nevar būt savu interešu, kā rezultātā pretendenti nenokārto pārbaudījumu.

[3.4] Lēmumā ir ietverts konstatējums attiecībā uz pieteicējas rezultātu pārbaudījumā. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 73. pantu Inspekcijai ir pienākums izskaidrot tikai tādu administratīvo aktu, kas uzliek adresātam kādu pienākumu. Arī Noteikumi Nr. 80 neparedz Inspekcijai pienākumu izstrādāt argumentētu skaidrojumu par pretendenta vērtējumu.

[3.5] Pārbaudījuma jautājumi tiek gatavoti, pamatojoties uz Noteikumu Nr. 80 3. punktā norādītajām tēmām. Inspekcija nepiekrīt, ka svarīgi ir zināt principus un to piemērošanu, nevis konkrētā normatīvā regulējuma gramatisko teikumu uzbūvi. Pārbaudījuma mērķis ir pārbaudīt pretendenta zināšanas personas datu aizsardzības jomā un gūt pierādījumu tam, ka pretendents ir gatavs pildīt speciālista pienākumus. Testa jautājumi bija sagatavoti tādā veidā, ka atbildei bija jābūt konkrētai un interpretācijas varbūtība nevarēja pastāvēt, jo pareiza atbilde ir noteikta likumos, savukārt, lai pamatotu atbildes uz kāzusu jautājumiem, pretendentiem tika izdalīti normatīvie akti. Vērtējot kāzusus, ņem vērā katra pretendenta argumentāciju. Normatīvie akti neaizliedz pārbaudījumā ietvert specifiskus un āķīgus jautājumus, tādā veidā pārbaudot pretendentu loģisko domāšanu.

[3.6] Ievērojot Regulā Nr. 2016/679 noteiktos speciālista uzdevumus, speciālista izpratnei par personas datu aizsardzības normatīvo aktu piemērošanu ir jābūt līdzīgai Inspekcija izpratnei, tādējādi nodrošinot veiksmīgu un produktīvu sadarbību. Tāpat speciālistam, organizējot, kontrolējot un uzraugot pārziņa veiktās personas datu apstrādes atbilstību likuma prasībām, ir jāpārzina vismaz minimālās Inspekcijas funkcijas, uzdevumus un kompetenci, kā arī kārtību, kādā Inspekcija īsteno savas funkcijas.

[3.7] Eksāmenu novērtēšanas brīvība ir nepieciešama tāpēc, ka tā attiecas uz zinātnisku novērtējumu un tādējādi lēmuma pieņemšanas process vairs nav atkārtojams. Šādu lēmumu pārbaude tiesā var notikt tikai tādā gadījumā, ja lēmuma pieņēmēji nav ievērojuši procesuālos priekšrakstus, lēmumu pieņēmuši, pamatojoties uz lietai neatbilstošiem apstākļiem, nav ievērojuši vispāratzītus novērtēšanas kritērijus vai kā citādi rīkojušies patvaļīgi.

[4] 2017. gada 18. aprīlī tiesā saņemti pieteicējas pieteikuma papildinājumi, kuros pieteicēja ietvērusi turpmāk norādītus argumentus.

[4.1] 2017. gada 2. martā notikušajā pārbaudījumā bija mainīti vērtēšanas principi un jautājumi. Jautājumi bija sadalīti blokos un vērtējums virs 4 bija jāiegūst par visu jautājumu bloku, līdz ar to pārbaudījumu varēja nokārtot arī tad, ja atbildes uz vairākiem atsevišķiem jautājumiem tika novērtētas ar vērtējumu, kas ir mazāks par 4. Līdz ar to šajā pārbaudījuma dalībniekiem bija ievērojami vieglāk pārbaudījumu nokārtot. Tādējādi speciālista statusa iegūšanai Inspekcijas radītie apstākļi ievērojami atšķirās, kas var liecināt par nevienlīdzīgu attieksmi. Inspekcijas norāde, ka iepriekšējā pārbaudījuma dalībniekiem bija iespēja piedalīties arī 2017. gada 2. marta pārbaudījumā un izmantot atvieglotu speciālista statusa iegūšanas iespēju, nav pamatota, jo, lai piedalītos 2017. gada 2. marta pārbaudījumā, bija atkārtoti jāveic samaksa aptuveni 300 *euro* apmērā un atkārtoti jātērē aptuveni trīs stundas, kā arī tas nodrošināja iespēju speciālista statusu iegūt tikai 2017. gada martā, nevis jau 2016. gadā. Līdz ar to minētais pārbaudījuma dalībniekiem nekompensē Inspekcijas rīcības rezultātā radīto aizskārumu, nekvalitatīvi organizējot pārbaudījumu.

[4.2] Vienlīdzības principa nodrošināšanai noteicošais nav laiks, kāds tiek dots katram jautājumam, bet tas, ka, pieaugot jautājumu skaitam, būtiski pieaug arī iespēja kļūdīties. Ja noteicošais būtu tikai laiks, kas dots viena jautājuma atbildēšanai, tad, Inspekcijas ieskatā, vienlīdzības princips tiktu ievērots arī tādā gadījumā, ja pārbaudījumā tiktu uzdoti 100 jautājumi, dodot vairāk laika. Tāpat nevar piekrist Inspekcijas norādītajam, ka vienlīdzīgi apstākļi bija arī tāpēc, ka pārbaudījuma pirmajā daļā atbildes uz 40 jautājumiem jau bija dotas, nebija neviens jautājums ar „atvērto" atbildi. Uz labi formulētu „atvērto" atbildes jautājumu, kurš attiecas uz speciālista kompetenci, atbildes sniegšanai ir nepieciešams mazāk laika, nekā uz neprecīzi un pārprotami formulētu jautājumu, kura atbildes varianti arī ir neprecīzi un pārprotami formulēti un kurš neattiecas uz speciālista kompetenci.

[5] Inspekcija tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā par pieteicējas pieteikuma papildinājumiem paskaidrojusi turpmāk norādīto.

[5.1] Uz vienu jautājumu tika atvēlētas 2,25 minūtes, kas, salīdzinājumā ar periodā no 2014. gada 9. septembra līdz 2015. gadam ir mazāks par 0,35 sekundēm. Turklāt 90 minūtes ir atvēlētas pārbaudījuma kārtotājam uz 40 testa jautājumiem un, cik minūtes pārbaudījuma kārtotājs atvēl vienam jautājumam, ir atkarīgs no paša kārtotāja.

[5.2] Atbilstoši Inspekcijas 2016. gada 28. novembra rīkojuma Nr. 5-17/56 „Par personas datu aizsardzības speciālista pārbaudījuma norises kārtību un jautājumiem" (turpmāk – Rīkojums Nr. 5-17/56) 3. pielikuma „Personas datu aizsardzības speciālista pārbaudījuma norises kārtība" 5. punktam pēc pārbaudījuma pirmās daļas pretendents ievieto atbilžu lapas un jautājumus aploksnē, aizlīmē aploksni un pēc tam to iesniedz pārstāvjiem. Tādējādi pārbaudījuma komisijai, pārbaudot sniegtās atbildes, ir pieejamas atbilžu lapas, uz kurām pārbaudījuma kārtotājs sniedz atbildes. Līdz ar to nav pamatots pieteicējas norādītais, ka, iespējams, pārbaudījuma dalībnieku rīcībā esošo jautājumu versijas neatbilstība pārbaudījuma komisijas rīcībā esošo jautājumu versijai bija iemesls, ka visi pārbaudījuma dalībnieki pārbaudījumu nenokārtoja.

[5.3] Izvērtējot 2016. gada 29. novembra pārbaudījuma rezultātus un pēc tikšanās ar Latvijas Sertificēto personas datu aizsardzības speciālistu asociāciju, ar kuru tika pārrunāta pārbaudījuma norises un vērtēšanas efektīvāka organizēšana, tika konstatēts, ka pastāvošā kārtība ir jāmaina. Līdz ar to, pamatojoties uz Noteikumiem Nr. 80, Inspekcija mainīja kārtību, padarot to lietderīgāku. Inspekcijas kompetencē ir sagatavot pārbaudījuma jautājumus un attīstīt šo procesu, līdz ar to jautājumi var būt atšķirīgi no iepriekš notikušā pārbaudījuma jautājumiem. Pārbaudījuma jautājumi tiek gatavoti, pamatojoties uz Noteikumu Nr. 80 3. punktā norādītajām tēmām.

[6] Pieteicēja tiesas sēdē pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā minētajiem argumentiem.

[7] Inspekcijas pārstāvji tiesas sēdē pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumos ietverto argumentāciju.

Motīvu daļa

[8] Tiesa, noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[9] Administratīvā lieta bija ierosināta par Lēmuma atcelšanu un pienākuma uzlikšanu iestādei izdot jaunu administratīvo aktu, ņemot vērā spriedumā konstatētos faktus un to juridisko vērtējumu. Tiesas sēdē pieteikuma priekšmets tika precizēts atbilstoši pieteicējas vēlmei, proti, saņemt labvēlīgu administratīvo aktu, kā arī atzīt Lēmumu par prettiesisku, jo pieteicēja norādīja, ka tas nepieciešams atlīdzinājuma pieprasīšanai.

[10] Pieteicēja 2016. gada 29. novembrī piedalījās Inspekcijas rīkotajā pārbaudījumā. Atbilstoši Inspekcijas pārbaudījuma vērtēšanas komisijas sēdes protokolā Nr. 261 „Par personas datu aizsardzības speciālista pretendenta 2016.gada 29.novembra pārbaudījuma izvērtēšanu" *(lietas 29.-30. lapa)* norādītajam pieteicējas atbildes uz pārbaudījuma 8., 33. un 36. jautājumu novērtētas ar 0 punktiem, bet atbilde uz 37. jautājumu novērtēta ar 3 punktiem.

Speciālistu apmācības kārtību noteic Noteikumi Nr. 80. Atbilstoši šo noteikumu 23. punktā noteiktajam, ja pretendents kaut uz vienu atbildi saņem vērtējumu, kas mazāks par četriem punktiem, pārbaudījums nav nokārtots.

Pamatojoties uz norādīto, Inspekcija atteikusi pieteicējai izsniegt speciālista apliecību, kā to paredz Noteikumu Nr. 80 24. punkts.

[11] Tiesību doktrīnā ir atzīts, ka personas zināšanu un cita veida atbilstības izvērtējums eksāmena procesā nav pēc būtības pārbaudāms tiesā. Kontrole pēc būtības nav iespējama tur, kur sākotnējās iestādes dotais novērtējums attiecas uz konkrētu, otrreiz neatkārtojamu situāciju. Tādi gadījumi pastāv tikai tur, kur iestāde dod personas novērtējumu konkrētā situācijā (eksāmens, atbilstības novērtējums). Tādā gadījumā zināmās robežās pastāv valsts pārvaldes novērtējuma brīvība, kuru tiesa nevar pēc būtības pārbaudīt (*Levits E. Ģenerālklauzulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība (II). Likums un Tiesības, 5. sēj. (2003), Nr. 7, 203. lpp.*).

Eksāmenu novērtēšanas brīvība ir nepieciešama tāpēc, ka tā attiecas uz zinātnisku novērtējumu un tādējādi lēmuma pieņemšanas process vairs nav atkārtojams. Tāpēc šādu lēmumu pārbaude tiesā var notikt tikai tādā gadījumā, ja lēmuma pieņēmēji nav ievērojuši procesuālos priekšrakstus, lēmumu pieņēmuši, pamatojoties uz lietai neatbilstošiem apstākļiem, ir vadījušies no apsvērumiem, kas neattiecas uz lietu, nav ievērojuši vispāratzītus novērtēšanas

kritērijus vai kā citādi rīkojušies patvaļīgi. Prasījums par to, lai eksāmena darbu novērtē kāds cits, nav pieļaujams, ja vien nav pamata domāt par aizspriedumainību (*Paine F.J. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Vācijas Administratīvā procesa likums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 68. un 69. lpp.*).

Līdz ar to konkrētajā gadījumā tiesas kompetencē neietilpst pieteicējas zināšanu un prasmju vērtēšana vai pārvērtēšana. Tiesa var pārbaudīt to, vai Inspekcija nav pieļāvusi būtiskus procesuālus pārkāpumus, kas varēja ietekmēt attiecīgo atbilžu vērtēšanu, kā arī to, vai vērtēšanas process nav bijis patvaļīgs.

[12] Pieteicēja uzskata, ka ir ticis pārkāpts vienlīdzības princips, jo 30 jautājumu vietā iekļauti 40 jautājumi, tādējādi atbilžu sagatavošanai piešķirtais laiks bijis mazāks.

Kā redzams no Rīkojuma Nr. 5-17/56 3. pielikuma 1.1. apakšpunkta, atbilžu sagatavošanai uz 40 testa jautājumiem bija atvēlētas 90 minūtes. Šāds laiks attiecās uz visiem pretendentiem, līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka nebūtu bijuši vienlīdzīgi noteikumi attiecībā uz atbilžu sagatavošanai piešķirto laiku. Tas, ka pārbaudījuma kārtošanai iepriekš ir bijis noteikts mazāks jautājumu skaits, neattiecas uz konkrēto pārbaudījumu. Noteikumu Nr. 80 18. punkts paredz, ka pārbaudījuma jautājumus, kas atbilst speciālistu apmācību programmai, sagatavo Inspekcija. Noteikumi Nr. 80 nenoteic ne pārbaudījumā iekļaujamo jautājumu skaitu, ne atbildēm atvēlēto laiku, tādējādi Inspekcijai atstājot rīcības brīvību. Tiesa neuzskata, ka 40 testa jautājumiem ar atbilžu variantiem paredzēt 90 minūtes atbilžu sniegšanai būtu acīmredzami nesamērīgi. Turklāt jāņem vērā, ka pretendenti atbilstoši Noteikumu Nr. 80 3. punktam ir informēti par jautājumiem, kuros jāapgūst profesionālā kompetence.

No tiesiskās vienlīdzības principa eksāmenu tiesībās ir atvasināma prasība pēc iespēju vienlīdzības. Visiem, kas piedalās valsts eksāmena procesā, ir dodamas vienādas iespējas. Lai to nodrošinātu, uz visiem attiecināmas vienādas salīdzināmas prasības – priekšnoteikumi, palīgmateriālu izmantošana, anonimitāte – un vienādi kritēriji darbu novērtēšanā. Visiem eksāmena dalībniekiem ir jābūt līdzīgām iespējām uzrādīt savas spējas. Nevienam no eksāmena dalībniekiem nevar tikt piešķirtas kādas priekšrocības, kuras izkropļotu uzrādīto spēju rezultātus. Prasība pēc tiesiskās vienlīdzības vienlaikus ir saprotama arī kā aizliegums ietekmēt eksāmena dalībnieka sniegumu ar tādiem apstākļiem, kas nav atkarīgi no paša dalībnieka (piemēram, temperatūra telpās, troksnis u.tml.). Eksāmens vai eksāmena vērtējums, kas pārkāpj šo pamatprincipu, ir prettiesisks (*Augstākās tiesas 2009. gada 23. marta sprieduma Nr. SKA-32/2009 (A42303906) 29. punkts*).

Tiesa nekonstatē, ka konkrētajā pārbaudījumā būtu pārkāpts vienlīdzības princips.

[13] Tiesa nepiekrīt pieteicējas argumentam, ka Lēmums nesatur faktu konstatējumu. Lēmumā precīzi norādīts, kādi tieši jautājumi novērtēti mazāk par četriem punktiem. Par to, ka neviens jautājums nedrīkst būt novērtēts ar mazāk kā četriem punktiem, pieteicēja bija informēta jau pirms pārbaudījuma. Tiesa neuzskata, ka Lēmumā būtu plaši jāizskaidro, kāds tieši bijis jautājums un kāda nepareiza atbilde uz to sniegta. Turklāt pieteicējai šāda informācija tāpat pēc tam ir izsniegta. Tas vien, ka atbildes uz vairākiem jautājumiem bijušas novērtētas ar mazāk kā četriem punktiem, tiesas ieskatā ir pietiekams pamatojums, lai pieteicēja saprastu, kāpēc pārbaudījums nav nokārtots.

[14] Pieteicēja norādījusi, ka pārbaudījumā daudzi jautājumi bija balstīti uz likuma normu zināšanu no galvas, kā arī daudzi jautājumi bijuši specifiski un balstīti uz niansu zināšanu.

Tiesa ieskatā, pieteicējas norādītais arguments nav par pamatu, lai uzskatītu, ka pārbaudījumā Inspekcija būtu rīkojusies patvaļīgi. Inspekcijai ir jāgūst pārliecība, ka topošais speciālists ir pietiekami kompetents, lai būtu tiesīgs veikt attiecīgos pienākumus. Jāņem vērā, ka dzīvē bieži ir situācijas, kurās nav atrodams konkrēts risinājums, kas precīzi ietverts normatīvajā aktā, un speciālistam ir jāprot atrast pareizo risinājumu arī nestandarta situācijās.

Tiesa nevar piekrist pieteicējas argumentam, ka speciālistam nav jāzina jebkāds ar Inspekcijas kompetenci saistīts jautājums, jo Noteikumu Nr. 80 3.9. apakšpunkts precīzi noteic, ka, lai kļūtu par speciālistu un sagatavotos kvalifikācijas pārbaudījumam, pretendents apgūst profesionālo kompetenci arī jautājumā par personas datu aizsardzības iestādi, tās funkcijām, uzdevumiem un kompetenci, kā arī kārtību, kādā minētā iestāde īsteno savas funkcijas. Līdz ar to pieteicējai bija jābūt zināmam, ka Inspekcijas kompetence, lai nokārtotu pārbaudījumu, pieteicējai ir jāpārzina.

[15] Tiesa, iepazīstoties ar tiem četriem jautājumiem, uz kuriem pieteicēja bija atbildējusi nepareizi, nekonstatē, ka attiecīgie jautājumi būtu ārpus Noteikumu Nr. 80 3. punktā uzskaitītajiem jautājumiem, kas pretendentam pirms pārbaudījuma jāapgūst.

Lai atbildētu pareizi uz 8. jautājumu, pieteicējai bija jāzina Likumā lietotie termini, kuros skaidrots, kas ir personu datu operators, trešā persona un personu datu saņēmējs. To, ka šādi termini un definīcijas ir jāzina, paredz Noteikumu Nr. 80 3.1. apakšpunkts.

Lai pareizi atbildētu uz 33. jautājumu, pieteicējai bija jāzina pašā jautājumā ietverto Ministru kabineta 2001. gada 30. janvāra noteikumu Nr. 40 „Personas datu aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības" 6. punktu. Tas, ka minētie noteikumi pirms pārbaudījuma pieteicējai ir jāapgūst, secināms no Noteikumu Nr. 80 3.6. apakšpunkta.

Tāpat tiesa neuzskata, ka 36. un 37. jautājums būtu acīmredzami nesaprotams vai neatbildams, ja pieteicēja pirms pārbaudījuma ir apguvusi jautājumus par Inspekcijas kompetenci, funkcijām un uzdevumiem.

[16] Ņemot vērā, ka pieteicēja uz četriem jautājumiem bija atbildējusi nepareizi, tiesas ieskatā ir pamatoti, ka šīs nepareizās atbildes tiek novērtētas ar 0 punktiem, savukārt, ņemot vērā, ka 37. jautājuma atbildē pieteicēja pieļāvuma formā bija norādījusi, ka pareizā atbilde arī varētu būt „b", taču to tomēr nav atzīmējusi kā pareizo, Inspekcija atbildi novērtējusi ar 3 punktiem. Tas, cik stingrs ir šis vērtējums, ir Inspekcijas kompetence, kurā tiesa nevar iejaukties. Turklāt šajā gadījumā tam arī nebūtu izšķirošas nozīmes, jo, ja, piemēram, atbilde uz 37. jautājumu būtu novērtēta ar 4 punktiem, tas neietekmētu pārējo atbilžu, kuras novērtētas ar 0 punktiem, vērtējumu.

[17] Konkrētajā gadījumā nav izšķirošas nozīmes tam, ka pārbaudījumu nav nokārtojis neviens pretendents, jo pieteicēja nekonkurēja ar pārējiem pretendentiem, proti, tas, ka kāds cits pretendents nav nokārtojis vai ir nokārtojis pārbaudījumu, nekādā veidā neietekmē pieteicējas pārbaudījuma vērtēšanu. Tiesas ieskatā tas, ka neviens pretendents nav nokārtojis pārbaudījumu, drīzāk liecina par pretendentu nesagatavošanos pārbaudījumam, proti, tiesa piekrīt Inspekcijas norādītajam, ka galvenā problēma nav pārbaudījumu organizēšanas kārtība, bet pretendentu sagatavošanas līmenis, kā arī tas, cik uzmanīgi tiek izlasīts jautājums.

Tiesa arī nekonstatē, ka Inspekcija būtu pārkāpusi kādu no pieteicējas pieteikumā norādītajiem administratīvā procesa principiem.

[18] Ņemot vērā šajā spriedumā konstatēto un secināto, tiesa atzīst, ka pārbaudījuma vērtēšanas process nav bijis patvaļīgs un Inspekcija nav pieļāvusi procesuālus pārkāpumus, kas varēja ietekmēt attiecīgo atbilžu vērtēšanu. Līdz ar to tiesai nav pamata atzīt Lēmumu par prettiesisku.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251. pantu un 289. – 291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. D/ pieteikumu par Datu valsts inspekcijas direktora p.i. 2016. gada 5. decembra lēmuma Nr. N-3-3/2039 „Par atteikumu piešķirt personas datu aizsardzības speciālista kvalifikāciju un izsniegt apliecību" atzīšanu par prettiesisku un pienākuma uzlikšanu iestādei izdot jaunu administratīvo aktu, piešķirot /pers. D/ datu aizsardzības speciālista kvalifikāciju.

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2017. gada 12. jūnijā.

Tiesnese K.Brokane